

Wijnand Peeters

Herinneringen over het tijdvak 1940-1945

Wijnand Peeters (1920) was in juni 1941 werkzaam in Amsterdam (plan)zuid waar hij in contact kwam met een verzetsgroep uit die buurt bestaande uit 42 leden. Deze verzetsgroep Nederlandse Oranje Leger, N.O.L., genaamd, was ontstaan in de parochie van de Amsterdamse Vredeskerk. De groep bestond uit opstandige gelijk gestemde jonge mensen o.l.v. Jan Robért een gymnastiekleraar aan de Vredeskerkscholen. Zij oefenden voor goede conditie in het “bosplan” (Amsterdamse Bos) en beraamden acties tegen de vijand, onder meer: het coördinatie centrum van de Luftwaffe saboteren, voorraden van in beslag genomen automobielen van het Duitse leger vernietigen, en onder meer het voorbereiden van een eventuele ontsnapping naar Engeland. De diverse sabotage plannen die in voorbereiding waren konden echter door een naderend noodlot helaas niet ten uitvoer gebracht worden.

Hierna volgt een klein gedeelte uit de opschrift gestelde persoonlijke ervaringen van Wijnand Peeters over de periode 1940-1945.
Uitgave in eigen beheer getiteld : Alles Ist Scheiss Egal . (formaat A4, p.50, tekeningen, foto's).

“Het was 30 juni 1941. Ik was 21 en onze verzetsgroep bestond uit 42 jongens. De bedoeling was dat wij een blok zouden vormen tegen de bezetter. Het lidmaatschap van zo'n groep was toen genoeg om opgepakt te worden. Een van ons heeft al onze namen aan de Gestapo doorgegeven. Het is een rare gewaarwording om verraden te worden door iemand met wie je regelmatig omgaat.

Op die betreffende 30^{ste} juni 1941 kwamen twee rechercheurs (Hollanders) de winkel aan de Ferdinand Bolstraat te Amsterdam waar ik werkte binnen en namen mij mee, zogenaamd voor inlichtingen naar het politiebureau Ferdinand Bolstraat. Tegen de avond werd ik opgehaald met een vrachtwagen met links er rechts banken waarop reeds een aantal jongens zaten, groepsgenoten n.l. Jan Kootwijk, Leo Meijer, Jan Kuijer, Chris Hiel en Herman Fontijn en eveneens mijn broer Frans. de reis ging naar bureau Pieter Aertzstraat, waar opnieuw een aantal jongens werden opgehaald. Hierna ging het richting **huis van bewaring op de Weteringschans**. In de eerste weken ben ik twee keer uit de cel gehaald voor verhoor dat plaats vond in een grote ruimte met banken. Het tweede verhoor was grimmiger dan de eerste keer. Er waren twee ondervragers , de een had een Duits accent en droeg bril hij bediende een typemachine, de andere die op de achtergrond bleef was dik en breed en de daarbij behorende kop. De typist zei: ‘ erzähl mahl’, en ik in mijn beste Duits; ‘ es ist ein irrthum, ich habe nichts gemacht’. Hij vroeg toen waar heb je zo goed Duits geleerd? Ik zei dus; ‘ das hab ich auf die Schule gelernt’. Verder constateerde hij dat ik militair was. Ik hoorde na de oorlog bij de huiszoeking destijds, dat onder andere al mijn militaire papieren en bescheiden zijn meegenomen door de S.D. Na een tijdje zei de man op de achtergrond; ‘ Ihr wird alle erschossen’, dat was het enige wat hij in al die tijd sprak.

Na de oorlog hoorde ik pas dat hij de zogenaamde sachtbearbeiter van onze groep was en Viebahn heette (Viebahn staffelsturmscharfuhrer van de S.D. te Amsterdam ondergeschikte van W.Lages schuldig ondermeer aan de zgn. Silbertanne-moorden).| In 1945 vernam ik tot mijn genoegen dat Viebahn in de gevangenis zat. Tegelijkertijd hoorde ik dat de twee rechercheurs, die mij destijds arresteerden, in Groningen gepakt waren en waren geëxecuteerd.

Na twee maanden werd plotseling een gedeelte van onze groep overgebracht naar de **gevangenis aan de Amstelveenseweg/Havenstraat** ik in celnummer D2/13 B.

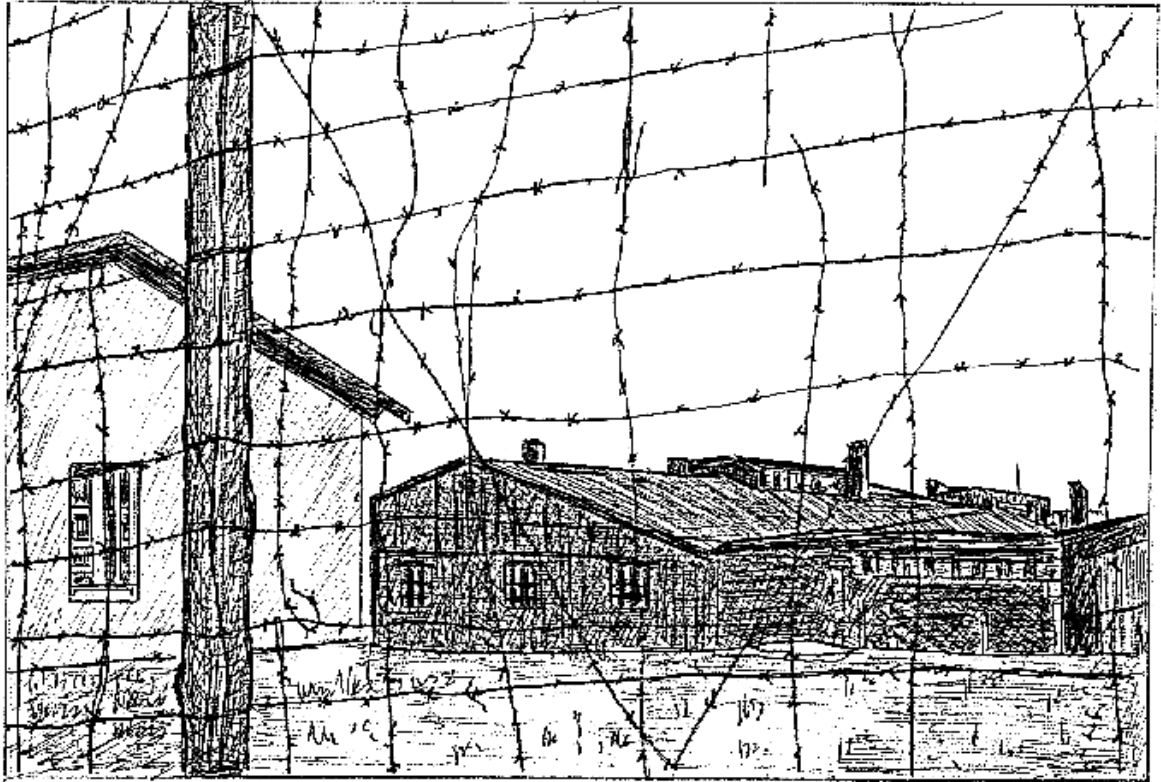
Shulke, de SS-kommandant, was in Duitsland gevangenisdirecteur geweest en voerde in de gevangenis aan de Amstelveenseweg een streng en disciplinair beleid, daarbij geholpen door een lange en een kleine SS'er.

Bij een inspectie van de cel ontdekten de SS'rs een gaatje in het ruitje van het raam en volgde er een heisa en geschreeuw. Stuk voor stuk werden wij naar beneden gebracht naar de zogenaamde straffcellen en opgesloten. Deze cel was gelijk van formaat en eveneens van gele stenen gebouwd met een spitse boog naar boven toe. In het midden bevond zich een kooi, deze kooi bestond uit vijf centimeter dikke spijlen, zwart van kleur, met als enige meubel een houten brits. Zittend in de kooi kon ik - gezien de afstand - de deur niet aanraken. Ook het raam aan de andere kant, dat nota bene open stond, kon ik dus niet dichtmaken en dat met de winterse temperatuur en geen colbert aan daar ik niet in de gelegenheid was geweest om dit aan te trekken. Eerst de volgende dag mocht ik terug naar de cel zonder enige uitleg van de bewaking. Volgens mij was het hele geval een 'set up'. Op een dag moest ik naar de hoofd wacht komen waar ik een zogenaamd Schutzhaftbefehl moest tekenen in het bijzijn van de lange, weer grijnzende, SS'er wat mij deed beseffen dat ik voorlopig niet thuis zou komen. De kerstdagen van 1941 heb ik in de cel doorgebracht. Opmerkelijk was dat van onze groep verscheidene jongens bij elkaar in de cel terecht kwamen, dit kon ik zien daar dagelijks de deuren van alle cellen opengingen. Tegenover mij zaten Leo Meijer en Chris Hiel. Wij zwaaiden en riepen wat naar elkaar als we daar de kans voor kregen. Bij Leo en Chris zat de bekende communist Louis de Visser waarmee zij lange gesprekken hielden over politiek en geloof gezien hun katholieke achtergrond. (De Visser kwam op 3 mei 1945 om het leven toen hij met andere gevangenen op het stoomschip Cap Arcona door de SS werd weggevoerd uit Neuengamme, voor de naderende geallieerden. Het schip werd door Engelse vliegers in de Lübecker Bucht gebombardeerd).

Bij de ganglopers waren drie van onze verzetsgroep gekomen. Te weten: Herman Fontijn, Jan Kootwijk en Jaap Besters. Herman was pas 16 jaar, Vaak was er rumoer als er nieuwe arrestanten kwamen. Op een gegeven moment werden wij naar beneden gebracht. Op de binnenplaatst stonden militaire vrachtauto's waar wij op moesten klimmen en op houten banken moesten plaatsnemen. Ik zat op een na laatste bank. Op de bank achter mij namen SS'ers plaats. Zij hadden hun geweren op onze ruggen gericht. Daar het verboden was om je hoofd te bewegen of om te kijken, hebben wij van de hele reis niets gezien. Hoe lang we hebben gereden weet ik niet, maar het laatste traject ging over ongebaande wegen. Opeens zwaaide de auto heen en weer en stopte plotseling. Aan de harde Duitse stemmen te horen zaten we vast in het zand en de Duitsers waren de weg kwijt. Wij moesten tijdens al deze perikelen blijven zitten waardoor we dus geen poging konden doen om in het donker te ontsnappen. Uiteindelijk reden we verder en kwamen bij een plek die vanwege de verduisteringsmaatregel schaars was verlicht. Daar werden we niet bepaald met bloemen ontvangen. We werden door de SS'ers uit de vrachtauto's geramd en met veel geschreeuw zoals, schnell, schnell, los, los. Degene met bagage konden niet vlug

genoeg reageren zodat zij werden geslagen. We moesten ons in rijen opstellen om te worden geteld. Als onze namen werden afgeroepen hoorden wij gelijk in welke barak wij waren ingedeeld. Nadien moesten wij in “ laufschrift” naar de diverse barakken rennen. Daar bleek, wat ik reeds vermoedde, dat wij ons in het **concentratiekamp Amersfoort** bevonden.

AMERSFOORT

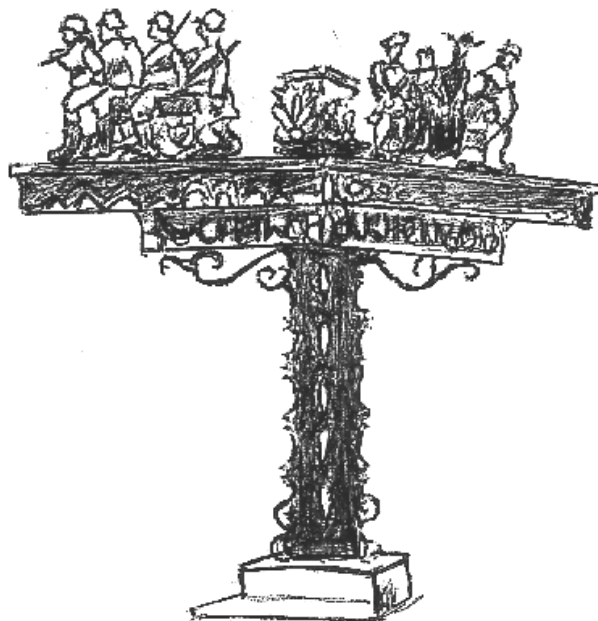


Afbeelding W.F.T.Peeters

De gevangenen in diverse barakken waren Hollanders die in de slaapzaal in stapelbedden, drie boven elkaar, al reeds in bed lagen. Zolang het licht was konden wij kennis met hen maken en zo ontvingen wij tips waar wij op moesten letten en over de gang van zaken in het kamp. De volgende dag moesten wij naar de kampkapper waar wij door deze volkomen kaal werden geplukt; waardoor wij er belachelijk uitzagen.

Eind maart werden wij naar het station van Amersfoort gebracht waar een dieselpersonentrein op het perron klaar stond. Wij werden twee aan twee door een SS'er, die ons aan de mouw van de bovenarm vasthield, naar een coupe gebracht. Toen wij eenmaal zaten deelde de SS'er mee, dat mocht er iemand zijn die wilde vluchten, dan zou degene die bij het raam zat daar verantwoordelijk voor worden gesteld en worden doodgeschoten. Het vreemde was dat het zeer druk was op het perron maar niemand keek en iedereen ging zijns weegs, alsof er niets aan de hand was. De SS'ers, die het transport begeleiden stonden gedurende de reis in het gangpad. Intussen waren wij erachter gekomen dat de bestemming concentratiekamp Buchenwald was.

Tot onze verbazing en ook ongerustheid zagen wij dat in onze coupe ter hoogte van de groene kunstlederen hoofdsteun een hele rij kogelgaten zat van ongeveer 3 cm doorsnee. Dit was kennelijk van een boordwapen van een Engels gevechtsvliegtuig. Gelukkig hebben wij tijdens de reis hier geen ervaring mee gehad. Wel was er veel luchtalarm waardoor de trein steeds tot stilstand kwam. Intussen kwamen wij aan op het station van Weimar waar wij begeleid door eveneens gewapende SS'ers haastig lopend op weg gingen naar het **concentratiekamp Buchenwald**. Er waren alleen van onze groep het N.O.L. nog meer personen uit Amsterdam aanwezig en daarbij mensen uit Groningen en uit den Haag, veel communisten bleek later. Na een sanitaire stop ging het met dezelfde haast verder tot dat in de verte de slagboom en de barakken zichtbaar werden. Daarna kwamen wij aan een kruising waar een wegwijzer stond waarop in hout uitgesneden figuren in kleur aangaven b.v. richting linksaf naar de kazernes met beelden van gehelme SS'ers en rechtsaf naar het concentratiekamp met beelden uitgesneden ook in kleur van pastoors en geestelijken, zwarthandelaren en andere figuren.



Buchenwald - wegwijzer
 Links naar de Kazernes
 Rechts naar het KZ

Afbeelding W.F.T.Peeters

Vervolgens kwamen wij voor het poortgebouw te staan dat met een ijzeren hek afgesloten was. Met de tekst "Jedem das Seine". Het hek zwaaide in twee delen open en wij marcheerden het kamp in over de appelplaats en langs naar beneden, langs de houten barakken en een stenen gebouw waar wij eindelijk stil konden staan. Opeens werden we binnen gelaten wat later de kleedruimte bleek te zijn van het zogenaamde häftlingsbad, het was er tamelijk donker en vochtig. Er stonden houten banken met een hoge rugleuning; het geheel bestond uit latten van donker hout. Onder de banken stonden houten sandalen, zogenaamde holtzpatinen met textiele kruisbanden. In de kleedruimte zag ik een paar gevangenen in de zogenaamde zebrakleding, blauwwit gestreept, die daar kennelijk werkten. Er gingen mensen op de banken zitten met de verzuchting. 'hè, hè, eindelijk. Plotseling was er een soort gebrul en schopte een SS'er

tegen de achterkant van de bank. De zittende vlogen overeind en uit het gebrul verstond ik, 'stehen bleiben' en 'ausziehen'. Iedereen ging snel uit de kleren en we stonden allemaal naakt op de houten sandalen na. We schaamden ons voor onze naaktheid. We werden vervolgens naar de badruimte gedreven waar kappers ons beroofden van al het haar wat nog aanwezig was. Het was een pijnlijke behandeling want mijns inziens waren de scheermessen bot en daarbij nog de niet bepaald zachtzinnige manier van scheren zonder zeep. Daarna stond er een figuur die met een grote kwast gedoopt in creosootoplossing de pas geschoren rauwe plekken daarmee rijkelijk voorzag. Na deze behandeling stond iedereen te dansen van de pijn. Als men soms dacht het is voorbij had men het mis want in de ruimte stond ook een rond ijzeren bassin met een ongeveer vijf centimeter brede platte bovenrand en een hoogte van meer dan een meter die gevuld was met water, dit zag er melkachtig uit vanwege een ontsmettingsmiddel. Iedereen moest na elkaar in het bassin klimmen maar dat niet alleen, men moest ook nog kopje onder. Sommige die niet helemaal voldeden aan de beoogde procedure werden door de toezicht houdende SS'er met een stok hardhandig onder geduwd. Daarna werden wij via een trap naar boven gejaagd - nog steeds naakt - en kwamen in een grote lange ruimte waar in het midden een lange brede houten toonbank stond, deze glom als een spiegel. Daar kregen wij blauw en grijs gestreepte jacks und hosen und mantel en schoenen die hoge leren schachten en een houten zool hadden. Uiteraard wilden de meesten passende kleding hebben. Maar de baas (kapo) van de 'bekleidungskammer' zei: 'geht nicht sie müssen die sachen unter einander tauschen'. Hierna werden wij naar het zogenaamde zugängenblock gebracht. Wij kregen smalle witte strookjes stof waar wij met behulp van een drukdoos met zwarte inkt onze nummers - 2944 van mij - op aan brachten. Deze moesten vervolgens op onze zebrakleding worden genaaid, een links op 'jacke' en een rechts op de 'hose', ter hoogte halverwege het dijbeen. Daarboven kwam ook nog een rode (politisch) driehoek (winckel) met de letter N, die na de komst van de Noorse gevangenen veranderde in een H van Hollander.

Na enige weken werden wij geplaatst in een block waar allen Hollanders waren. Block 17, waar de blockouder een Duitse communist was die Alouis heette. De 'stubbedienst' was een Hollander die tevens trommelaar was bij de muziek. Het orkest waar ook Jaap Mesdag trompet speelde. Het geheel was onder leiding van de dirigent van de N.C.R.V.-omroep Piet van den Hurk. Leden van het orkest waren gekleed in rode uniformen die waren afgezet met gele biezen. Zij moesten marsmuziek spelen bij het afmarcheren van de werkgroepen zogenaamde kommando's, weer of geen weer. Ook bij het zingen op de appelplaats en bij de straoefeningen b.v. 'fünf und zwanzig auf der arsch', 25 stokslagen dus. De outfit van de muzikanten deed denken aan circusmensen ook door de daarbij gedragen zwarte beenkappen.

Ik was ingedeeld bij de kabellägers, werken onder voortdurende kreten van de kapo of vorarbeiter die ook met stenen gooide. Dit maakte ook Chris Hiel mee, hij was zo dom om terug te gooien. De criminele kapo (Groene driehoek) stormde naar beneden en sloeg Chris totaal in elkaar. Ik moest in die eerste dagen eerst werken aan een weg in het kamp, richting steengroeve. Omdat wij op schoenen met houten zolen liepen bleef de sneeuw onder mijn zolen plakken tot een hoogte van wel 10 cm. waardoor ik steeds zwikte en alleen door flink langs de grond te schoppen ging de kluit sneeuw er van af. Een keer liepen wij volgens een SS'ers te langzaam en werden wij tot een extreem hoog tempo opgedreven waarbij sommige Russen zelfs hun schoenen verloren en op blote voeten door de sneeuw liepen. Gelukkig voor ons verloor de SS'er al gauw belangstelling voor ons en verdween.

In de zeer vroege morgen moesten we op de hoge vrachtauto's klimmen en werden we naar het station in Weimar gereden. Daar stonden op het emplacement open goederenwagons, die waren gevuld met grind wat door twee man per wagon leeggeschept moest worden. Daarna heb ik dagen lang cementzakken gedragen vanuit een wagon. Dit hield in dat ik elke keer 50 kg. op mijn rug. Op een dag moest ik met drie anderen, onder toezicht van een hogere SS'er, een houten wachttoren verplaatsen. Deze SS'er dirigeerde en spoorde ons aan met een stok. Ik kan zelfs nu niet begrijpen dat we dat onmenselijk zware ding met z'n vieren van de grond kregen en nog een stuk verder hebben neergezet. Ik heb toen gedacht ik moet hier weg, te meer omdat ik merkte dat een van de SS'ers mij steeds met een vuile blik in zijn ogen volgde. Bij terugkomst in het block heb ik aan Alouis de blockoudste gevraagd of ik de volgende dag weer met de kabelläger kon uitrukken. Gelukkig voor mij maakte hij geen bezwaar. In de eerste twee maanden in Buchenwald waren we als groep nog bij elkaar, maar er ging een gerucht (scheiszparole) dat er een transport ging naar de boeren en als men wilde kon iedereen zicht melden. Een aantal van onze groep Nederlanders heeft zich gemeld. In plaats van bij de boeren te werken kwamen zij in Gross Rosen terecht waar achter deze bedrieglijke mooie naam een van de meest moorddadige plekken van Nazi-Duitsland. We moesten op een zondag werken, we liepen achter een grote houten disselwagen waarop veel schaufel en tragekasten de poort uit. Dit zijn vierkanten kisten waaraan lange houten stokken zaten waarmee grond vervoerd kon worden. Degene die daar eerder gewerkt hadden klaagden

's avonds over pijn en zogenaamde kraakpolsen. De disselwagen werd getrokken door Joodse gevangenen en wij marcheerden er achteraan, naar de zogenaamde SS-siedlung – een pas gebouwde plek waar alleen SS'ers woonden – waarvan een aantal zich vrijwillig voor die zondag beschikbaar hadden gesteld. Het was een heel eind naar de siedlung en het was geen rustige wandeling. Daar aangekomen moesten we de voortuinen van de huizen ophogen met zogenaamde mutterboten (zwarte grond) Gelukkig kreeg ik een schep uitgereikt waarmee ik met anderen in het tegenover gelegen bos de grond tussen de bomen op moest scheppen en in de draagbakken moest doen. Als deze draagbakken vol waren moesten deze in laufschrift naar diverse tuinen worden gebracht en omgekiept.

De vrouwen van de SS'ers hingen boven uit de ramen hun echtgenoten aan te vuren er flink op los te slaan, hiervan waren hoofdzakelijk de Joden het slachtoffer. Tussen de middag was er een korte pauze en konden we op de grond zitten. Ik zag een Joodse man die zich met twee handen vasthield aan een boom terwijl hij over z'n hele lijf trilde. Het was niet moeilijk te raden hoe dat kwam, dat heette fertigmachen. Het gevolg was dat ondanks en behandeling in het revier de man twee dagen nadien is overleden. In dezelfde pauze hebben verscheidene Joodse gevangenen zich opgehangen. Toen het werk uiteindelijk klaar was, werden de scheppen en draagkisten opgeladen met daarop de doden en enige totaal fertige mensen. Toen de terugtocht een aanvang nam hadden de trekkers van de disselwagen het dubbel zo zwaar na zo een dag van zwaar werk.

Al met al werd het er alleen maar slechter op, de schachten van de holzschuhe werden gehalveerd tot lage schoenen en later zelfs tot holzpatinen een soort pantoffel. Nog erger waren de klompen die uit ongeschikt hout waren gemaakt en geen goed model hadden. Vooraan hadden deze klompen een scherpe rand, wat verwondingen gaf aan de wreef. Door de grote toename van gevangenen in 1941 waren er zo'n 9000, toen ik naar Natzweiler ging, eind 1942 waren er 40.000. Om deze grote aantallen gevangenen te herbergen werden een aantal houten SS-paardenstallen opgebouwd in het zogenaamde kleine lager. Bij de timmerlieden waren ook Hollanders. Een ervan

was een oudere man, hij heette Deutekom. Ik hoorde van Leo Meijer dat Jan Robért zei: 'Leo, er was je beloofd dat je bij mij in het revier zou komen te werken maar Deutekom zit steeds op dat koude dak en jij bent nog jong enz. daarom'. Na een tijdje ging Deutekom als sanitäter en nog een Hollander als begeleider van twintig joodse kinderen op transport naar het kamp Neuengamme waar zij na een paar maanden in de kelder van een schoolgebouw zijn opgehangen- zowel de kinderen als ook de volwassenen-.

Ten gevolge van de vieze dekens die daardoor kennelijk hele volksstammen waren gebruikt kreeg ik ringworm (Bartflechte), deze was zeer hardnekkig. De behandeling was als volgt: patiënten moesten zich opstellen op een lijn voor het revier. Een sanitäter kwam naar buiten met een bus in de hand die gevuld was met donkerbruine jodium. Met een kwast schilderde hij rijkelijk alle gezichten wat een vreemd resultaat opleverde. Deze behandeling duurde tot dat er geen ronde kringen meer te zien waren. Op een dag stonden we met alle andere blocks 's morgens vroeg aangetreden op de appelplaats. Na dat de telling, van de staande mensen en de zieken die liggend op een omgekeerde bank lagen was geschied wachtten wij op het bevel tot het formeren van de diverse kommando's. Het was die morgen bar koud. De eerste SS'ers liepen door de rijen en lieten praktisch iedereen zich uitkleden, daardoor zagen wij dat de meeste Russen een deken om het lijf gewikkeld hadden en daarover het gestreepte goed aan hadden. Het gekke was dat het eigenlijk niet te zien was dat zij een deken daaronder hadden omdat zij allemaal broodmager waren. Als in het revier een Rus opgenomen was moesten de verplegers die patiënt vaak met een nijptang uitkleden omdat zijn benen vaak bekleed waren met cementzakken en dit vastgehouden werd met ijzerdraad. Dit was hun manier om de koude te overleven.

Een keer werkten we in een hoek van het kamp vlak bij het prikkeldraad (das zaun) met daarvoor een greppel en Spaanse ruiters. Opeens ging er een Rus met zijn voet op het prikkeldraad van de Spaanse ruiters staan, hij wilde kennelijk zelfmoord plegen. Kapo's en anderen riepen dat hij moest weg gaan en wierpen stenen naar hem maar hij bleef staan. Uit de wachttoren er tegenover kwam een jonge SS'er naar buiten en riep: 'hou ab', maar de Rus bleef staan met zijn armen langs zijn lichaam.

De SS'er schouderde zijn geweer en legde aan. Iedereen in de omgeving maakte zich uit de voeten. Een schot klonk en de Rus maakte een kwart slag en viel ruggelings op de Spaanse ruiters terwijl zijn armen en benen schokkerig bewogen. De SS'er riep naar zijn collega van de andere wachttoren: 'er ist nog nicht tot', deze riep terug 'lasz ihm doch verrecken'. Ik zag dichterbij gekomen evenals anderen dat de Rus die inmiddels stil lag een rond gat van ongeveer een centimeter precies midden in zijn voorhoofd had met zwarte randen. Daarna kwam de rapportführer op een zware Duitse motor aangereden om zich op de hoogte te laten brengen. Voor ons toeschouwers een reden om weer snel naar ons werk terug te keren. Later hoorde ik dat de SS'er voor zijn moordwerk een paar dagen vrij kreeg en honderd sigaretten. In die periode waren de gevangenen die uit de tuchthuizen en gevangenis in Buchenwald kwamen meestal oude moordenaars die al jaren zaten en die zichzelf ophingen of door zgn. Postenkette liepen soms met zes man tegelijk, arm in arm.

De kommandant Koch sprak die avond tijdens het appèl: "Ihr nasze säcke wenn es ihnen nicht gefällt die sollen sich nur aufhängen denn ein kugel ist für sie zu schade".

Een andere werkplek waar ik een greppel moest graven was links van de poort en vlak voor het crematorium (Häftlingsbäckerei). Ik was alleen bezig en liep daar voortdurend in de gaten en verder was het niet bepaald prettig want de hele dag kwamen zgn. leichenträger voorbij deze in witte pakken gestoken, stevige goed gezonde mannen, droegen een baar met draagbanden over de schouders.

Op de baar die met een paardendecken was afgedekt werden steeds twee lijken van het revier naar het crematorium gebracht. Aangezien ik staande in de greppel van onderen tegen de onderkant van de baar aankeek, zag ik door het grove gaas de lichamen van de doden in diverse stadia van verkleuring voorbij komen. Ook kwam er nu en dan een vrachtauto met daarop met zink beklede kisten. Aan de zijkant van het crematorium was een grote metalen stortgoot waar de kisten werden geledigd waarna de crematoriumlieden de muur boven de goot gingen afspuiten met water want het bloed zat tot aan de dakgoot. Ik kan rustig zeggen dat ik als enige Hollander dit gezien heb en zoveel meer voorvallen. Het werk in het crematorium was geheim en de gevangenen kwamen niet op het appèl zij waren zgn. gekommandeerd. Op het appèl riep de kommandant door de microfoon “die vögel von krematorium “, waarop zij zich moesten vertonen voor een raam en zo geteld werden. Na verloop van tijd gingen ze op transport en niemand heeft meer wat van ze vernomen, kennelijk wisten zij te veel. Op een dag moest ik en een aantal andere Hollanders wiens naam ook werden opgelezen door de blockoudste in het block blijven. Het was een groep met leeftijden van jong en oud. Wij gingen naar de badruimte waar diverse SS'ers aanwezig waren en een hogere gezien zijn outfit met monocle (oogglas). Hij droeg een grote pet en rijbroek met zwarte kaplaarzen. Hij sprak ons toe zeggende dat wij ons niet ongerust behoefden te maken want dat het een rassenbiologisch onderzoek betrof en de injecties bestemd waren voor de soldaten maar omdat deze steeds wisselden en wij bleven konden de resultaten beter gevolgd worden, vervolgens moesten wij ons uitkleden en werden metingen gedaan van de schedel enz. De injecties waren geen pretje omdat de injectienaalden zeer dik waren en een duidelijk gaatje achterlieten. Heden is dat haast niet meer voor te stellen. Toen destijds was het een pijnlijke aangelegenheid. We kregen meerdere malen injecties in de armen als ook in de borst. Tevoren ontsmetten was er niet bij. Ik kreeg te horen van de SS'er die mijn borstvel tussen twee vingers pakte en probeerde de dikke naald daarin te steken “mensch was hast du ein elefantenhaut “ waarop ik wijselijk maar niet zei wat ik er van dacht.

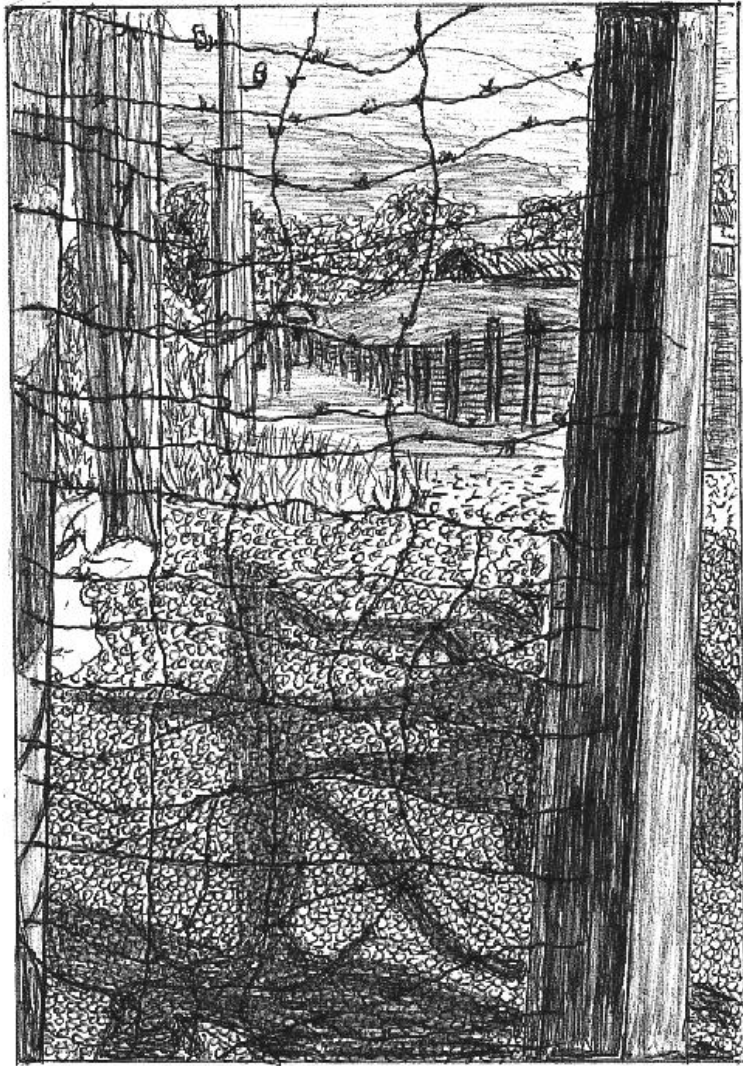
Weer terug in de barak en aan het werk kwam ik een jonge Hollander tegen die van de schreibstube kwam en een reddende engel was, hij gaf mij een zettel voor het kommando kartoffelschäler waar ik de volgende dag kon beginnen en ik dacht toen als de nood het hoogst is, is de redding nabij. Kennelijk had ik dat weer te danken aan Alouis de blockoudste. De grote kelder onder de häftlingsküche was de plek waar de aardappelen werden geschild het was een tamelijk donkere vochtige ruimte waarin rijen banken stonden waarop de schillers zaten met op hun schoot een houten bak die een emmer aardappels kon bevatten met aan de lange kant van de bak een nummer. Na een lange periode ging het gerucht dat de hele ploeg aardappelschillers van de SS-keuken eruit gesmeten was en naar de steengroeve was gebracht waar zij qua behandeling niets te lachen hadden. De reden van dit alles was zij hadden haren(rengen) aan de sperziebonen laten zitten. Eerst nu besef ik dat ik toen in een uitzonderlijke positie verkeerde, weliswaar een gevaarlijke, maar wel profijtelijk voor mij als enige Hollander in de SS-keuken.

Links van de poort lag een grote berg steenslag (splitter) van wel drie meter hoog, waarop de zogenaamde bock stond – een apparaat dat door het baubüro was ontwikkeld. Het hout aan de bovenkant bestond uit halfronde vorm bestaande uit latten met een kleine tussenruimte. Het geheel was ongeveer twee meter lang en ruim een meter hoog en onderin kon men een plank aantrekken waardoor de benen van het slachtoffer klem kwamen te zitten en in dit geval waren er twee beroepsmisdadigers. Dat was te zien aan hun groene driehoek die de mannen aan hun armen over de bock trokken en gedurende de afstraffing vasthielden. De SS'ers maakte altijd gebruik van

zogenaamde berufsverbrecher voor al hun vuile klussen. Waarna een SS'er de berg split besteeg met in zijn hand een bullepees. Vooraf trok hij een lederen handschoen aan. Beneden stonden de commandant en een SS-dokter en andere SS'ers en op het teken van de commandant hief de SS'er zijn oxenzimmer en sloeg zo hard hij kon op het blote achterwerk van het slachtoffer. Het Duitse slachtoffer was niet erg fris was in zijn bovenkamer en deswege was hij in het revier ondergebracht. Hij was in een onbewaakt ogenblik weggelopen. Omdat hij met het appel nog niet was gevonden, moesten alle gevangenen lange tijd staan totdat de bewakings-SS'er met honden hem in de gärtnerij hadden gevonden en hem naar de appelplaats sleepten. Hier zagen wij dat de honden hem flink te pakken hadden genomen. De Duitser moest nota bene bij iedere slag met luide stem meetellen. Tijdens deze gewelddadige actie speelde de kampmuziekband marsen. Na een groot aantal van de 25 slagen riep de SS-dokter door de microfoon: 'aufhören' en pas dan kwam er een eind aan deze vertoning. Denk niet dat het daarmee voor die man was afgelopen, nee de resterende slagen hield hij tegoed, tot zijn wonden weer geheeld waren.

Gelukkig was het ook zo dat als de SS iemand dood wilde hebben, dit door de gevangenen in het revier voorkomen kon worden door een overledene aan zijn grote teen een label te binden met het nummer van de gezochte Todeskandidat. Als een SS'er dan met het nummer van de gezochte kwam, dan kon men op de dode wijzen en zeggen: 'schade zu spät scharführer'. De consequentie was wel dat dat de geredde persoon meestal een andere nationaliteit kreeg door deze switch.

Plotseling kwam er een einde aan het werk in de keuken. Dit kwam door de zogenaamde generaal Keitel Erlass. Deze behelsde dat alle verzetsmensen en dus ook N.N. gevangenen allemaal op transport gesteld moesten worden naar het vernietigingskamp **Natzweiler**. Natzweiler (Natzwiller Fr.) lag bij Strassburg aan de noordkant van een berg. De reis ging deze keer met goederenwagons met wat stro op de bodem. Niemand zou zich aan dit transport kunnen onttrekken heette het, omdat het bevel uit Berlijn kwam. Maar de leider van onze groep Jan Robért, bleef in het revier van Buchenwald. De kunstschilder Henri Pieck, de broer van Anton Pieck, was communist en bleef ook in het revier. Hij tekende plakkaats met voorbeelden betreffende de inhoud van het menselijk lichaam t.b.v. het onderricht van de verplegers. De reis ging van Buchenwald bij Weimar-Thüringen naar Elzas-Lotharingen waarbij Straatsburg en Schirmeck voorbij de reis eindigde op het station van Rothau. Hier stond een kleine vrachtauto waar wij met teveel personen werden ingeperst. Deze vrachtauto bracht ons via een weg met veel haarspeldbochten naar het concentratiekamp Natzweiler. Boven gekomen moesten we ons opstellen op het terrasvormige tweede plateau. Hierna kwam de commandant Jozef Kramer met zijn trawanten ons in ogenschouw nemen. Kramer zei: 'die schauen gut aus'. Dit zou niet lang duren dat had ik inmiddels ervaren. Na de ontvangst marcheerden wij over een schuin aflopende en hobbelige weg naar beneden. De weg ging langs de terrassen, die haaks op de weg waren en waarop de houten barakken zich bevonden. Gezien de datum 22 oktober 1943 was het daar al zeer koud. Toen wij beneden aankwamen zagen wij links een gebouw met getraliede vensters; dit was de bunker. Daarnaast stond het crematorium met een hoge vierkante ijzeren schoorsteen. Aangrenzend was de badruimte waarvan het warme water verhit werd door de ovens van het crematorium. Hier volgde de geijkte procedure van ausziehen, wassen met kleizeep die nooit schuimde enz. De watertoevoer werd geregeld door een gevangene die ons van achter een glazen wand in de gaten hield. Hij riep dan op een gegeven moment abspühlen, waarmee het baden afgelopen was. Natuurlijk waren we daarvoor reeds



Natzweiler – doorgang voor SS-wachtposten W.F.T.Peeters

ontdaan van het weinige haar wat ons nog restte en ook de gebruikelijke behandeling met creosoot en een nieuw nummer : 7753.

De kleren waarin we gekomen waren werden ingenomen en die we hier in Natzweiler kregen waren dun en slecht. Na het bad moesten we naakt naar boven rennen via de trappen en plateaus, terug naar de barakken. Aangezien de matrassen en dekens ook gedesinfecteerd werden, moesten we 's nachts naakt op de houten planken van de bedden slapen en slapen zelfs zo. Bij onze aankomst en na de badperikelen werden wij verdeeld over diverse barakken. Ik kwam in de eerst barak terecht met Jan Kootwijk en anderen van onze groep. Deze barak was block 1 en was belegd met hoofdzakelijk Duitsers en een Duitse blockoudste. Des avonds bij het naar bed gaan moesten we ook hier onze vodden netjes opgevouwen op de bank achterlaten.

De eerste dagen waren wij nog niet ingedeeld bij een arbeidskommando en moesten wij de hele dag buiten bivakkeren op de lagerstrasze die besneeuwd was en het was koud. Na die eerste dagen werd ik ingedeeld bij het kommando steinbruch en 's-morgens in alle vroegte marcheerden wij de poort onder begeleiding van een aantal SS'ers. Na een flinke mars kwamen wij aan bij de poort van wat in feite een zeer brede uit de berg gehakte weg was met aan de linkerkzijde de hoge bergwand waar de

steinbruch was en verderop waren zgn. stollen, gangen die gehakt werden in de bergwand door gevangenen die in deze zeer vochtige gangen werkten in een soort bruine regenjassen. Ook stonden er een aantal grote barakken waar vliegtuigmotoren werden gedemonteerd en gereviseerd. Aan de rechterzijde was het zaun zijnde de hoge onder stroom staande prikkeldraad versperring die iedere dag door Velo Bierman der elektriker werd gecontroleerd aan de buiten zijde met in zijn kielzog een SS'er met een geweer. Velo droeg een lange lat waaraan het eind van deze contactpunten zaten en aan de andere zijde aan het eind aan twee kanten een lamp.

Ik werd ingedeeld bij de werkploeg van een crimineel Ernst Jager genaamd die bekend stond als een gevaarlijke schoft die sloeg en schreeuwde. Ik moest dus de gehele dag met anderen grote blokken steen in kiepkarren gooien en als deze vol was opduwen naar de plek waar reeds volle stonden op hetzelfde smalspoor dat flink lang was. De gehele dag het geschreeuw van Ernst Jager "los, los bewegt euch enz.

In de eerste maand viel ik dan ook behoorlijk af. Ik werkte veel met Noren waar ik later samen mee in een barak zat. Hier in Natzweiler was de eeuwige soep zo nog slechter te noemen. Op een dag riep Ernst Jager he'du Hollander kommst mal mitt. Wij gingen naar boven een heel eind boven de begane grond waar grote blokken graniet lagen die wij gewoonlijk met brechstangen omrolden en vervolgens over de rand kieperden. Ernst Jager gaf een waarschuwend schreeuw waardoor iedereen wegrende. De grote blokken van graniet waren van inferieure kwaliteit en moesten door de anderen met hamers klein gemaakt worden. Insiders van de steenbehandeling gingen deze te lijf met een hamerkop met twee afgeronde einden aan het eind van een levende steel meestal een boomtak. Door op de juiste dichte naden te slaan viel de steen in delen uiteen. Na een krachtproef van mij met deze grote steenblokken was Ernst Jager kennelijk overtuigd dat ik 'gross und kraftig' was. Hij zei tegen mij: du hast genug gearbeitet en ik kreeg een makkelijk baantje. Ik ging met stompe beitels (stemeisen) naar de smederij en bracht de scherpe weer terug naar de plek waar o.a. zeer jonge russen van zo'n 8 tot 12 jaar zittend op de harde grond bezig waren van ongelijke stenen vierkante "mozaieksteentjes" te hakken. Op gezette tijden werden er ook springladingen aangebracht in de hoge steenwand en op het geluid van een hoorntje, hetzelfde als bij de jacht, dan maakte iedereen zich uit de voeten tot de ontploffing voorbij was. Dit gebeurde vooraan in de steinbruch waar een Luxemburger de kapo was. Helemaal boven op de stenen wand stond het bos waarvan de bomen zo dicht aan de rand stonden dat gedeeltelijk de wortels over de rand en in de lucht staken. Dat er nooit een naar beneden was gevallen is verbazingwekkend.

Op een dag moest er een greppel gegraven worden en van diverse kommando's moesten mensen daaraan mee doen ook ik. De kapo die de leiding had was de Russenvriend die tegen mij zei: 'jetz kannst du nicht abkochen' (eten krijgen) ik antwoordde dat zal ik maar eens aan Ernst Jager vragen hoe dat is. Ik wist n.l. dat die twee elkaar niet mochten omdat zij allebei kleine Rusjes als bijslaap hadden. Het hielp want ik was zo weer terug bij Ernst Jager. Pim Boellaard was ook kort bij die graafploeg omdat hij gloeilampen had georganiseerd en voor straf daar ook moest werken. Dit was de enige keer dat ik Pim Boellaard in Natzweiler gezien heb. Intussen hadden veel Hollanders een plek gevonden in de diverse hallen waar de vliegtuig onderdelen werden schoongemaakt, getest en weer ingepakt voor verzending. Wat het eerste verdween van een vliegtuigmotorblok was een lichtmetalen plaatje van ongeveer 25 bij 20 cm. Dit plaatje werd omgevormd tot een sigarettendoos met een scharnierend deksel. De hoeken van de doos werden niet gesoldeerd maar op een poetsmachine met roterende lappenschijven rond gewreven als het ware door de hitte die ontstond. Daarna was de beurt aan een oude Hollander

die het deksel graveerde met een beeld van het kamp. Deze activiteiten moesten dus zeer verborgen plaats vinden. De graveur heette Peters en was thuis lampenkappenschilder. De Russen waren nog veel creatiever zij maakten b.v. sigarettenpijpjes van stukjes diverse kleuren kunststof samengevoegd over een hol buisje waarna het geheel machinaal geslepen en glad gemaakt werd zodat de vorm ovaal was. Al deze dingen werden gemaakt op bestelling en betaald met eten. Ik zag een Rus in een van de hallen bezig met het vijlen van dunne koperen strookjes voor een harmonica waar hij steeds op blies en vijlde tot hij de juiste toon bereikte. Hij hield de lade van de werkbank een eindje open, zodat hij als er onraad in de vorm van een SS'er kwam liet hij alles in de la verdwijnen. In een van de hallen werden onderdelen schoongemaakt in grote bakken met gloeiend heet water en natriumhydroxide (causticsoda). De kapo was een groenlap crimineel met een chagrijnig gezicht die ook als gevaarlijk bekend stond.

Op gezette tijden werd een kiepkar met roetzwarze inhoud olie e.d. over rails naar de rand van het platvorm gereden en daar gestort waarbij de zwarte inhoud over een groot stuk van de helling naar beneden droop. Volgens mij moeten de dorpelingen aan de voet van de berg wonende die gezien hebben. In de hal waar ik werkte werden zgn. kurbelwellen zijnde de hoofdas met daaraan excentrieken van de vliegtuigmotor schoongemaakt en gepoetst waar ik dus ook aan deelnam. Als uiteindelijk de as ontdaan was van de zwarte olie en smeer lag er een glimmend zilverstalen kunstwerk op de werkbank. Het gebeurde ook wel dat zo'n as zomaar van de werkbank viel op de cementen vloer. Zoiets gebeurde alleen als er geen kapo of SS'er in de buurt was. Deze as ging na alle verdere bewerkingen en controles met een rode stip op de schroothoop. Het gebeurde ook wel volgens zeggen van anderen dat kleine cilinderassen die eigenlijk een rode stip verdienden toch in het oranje vetvrije papier verpakt werden en terug gestuurd werden naar de fabriek. In de hal waar ik werkte werden door anderen de zgn. cilinderhuizen schoongemaakt met elektrisch roterende staalborstels. In de nachtschicht heb ik dat werk ook gedaan gestoken in werkkleren die de dagploeg ook gebruikte, deze stijf van de olie staande kleren trokken we over onze blote huid aan en voelde koud aan. Het werk aan de cilinderhuizen was moeilijk door de vele kleine uitsteeksels waaraan ik me steeds bezeerde daarbij stooft het zwarte stof overal heen en in wat zeer ongezond was. Na het werk was er weinig tijd voor te wassen en gingen we dikwijls halfvuil naar het kamp, het enige voordeel van de nachtschicht was dat we geen dikke steen op onze schouders naar het kamp moesten dragen. Overdag was dit iedere dag wel het geval. Er waren jongens die dachten slim te zijn door een kleine steen uit te zoeken maar voor het afmarcheren ging de slechtste kapo langs de opgestelde rijen en pikte iedereen er uit die volgens hem een te kleine steen droeg. Deze moest dan de grootste steen dragen die door de kapo aangewezen was. Ik zelf probeerde altijd een groot uitziende maar platte steen uit te zoeken die daardoor niet zo zwaar was en boven mijn hoofd uit stak. Ik kon ook daardoor de steen tegen de zijkant van mijn hoofd laten rusten wat makkelijker was bij het lopen. Ook heb ik slechts een keer 's-morgens vroeg de zware houten broodkist moeten dragen vanaf het kamp tot aan de steinbruch. Weliswaar met vier man maar het viel erg tegen wat gewicht betrof. Veel en veel zwaarder hadden de twee jongens die de zware kurbelwellen aan en afvoerden van de ene hal naar de andere en deze droegen de assen aan een lange ijzeren stang op de schouders en dat de hele dag weer of geen weer. Een van de twee was een grote Noor die thuis een kampioen boxer was. Maar hier met dat slechte eten was dat een slopende bezigheid. Hij heette Ôge Andersen. In een van de hallen werd de dagelijkse soep opgeschept door de russenvriendelijke kapo in onze schalen van roodkleurig emailen die je altijd bij je

moest houden anders kreeg je geen soep. Op een dag kregen we die hoofdzakelijk bestond uit een toen voor ons onbekende knol zgn. topinamboer (aardpeer). Tot onze verassing smaakte de soep zeer zoet alsof er met gulle hand suiker er in gedaan was. Het was zo extreem zoet dat je gezicht bij elkaar trok van ellende. Iedereen wou zelfs ondanks de honger geen extra portie hebben wat zeer opmerkelijk was onder toenmalige omstandigheden. Gelukkig duurde deze toestand maar een paar dagen en kregen we weer de onvermijdelijke steckrübe ofwel koolrapensoep. Een keer in de zomer tijdens de nachtschicht mochten we van de kapo in het koelwaterbassin een duik nemen, de kapo zwom zelf niet want het bleek n.l. dat hij met een andere kapo op de kant zich stond te verlustigen aan het zicht op al die blote jongens.



Natzweiler

Koelwater-bassin
v/d Steengroeve.

Afbeelding W.F.T. Peeters

Wij kregen al enige hoop op een bevrijding van het kamp, maar dat gebeurde niet. Het was een spannende tijd deze dagen met veel tegenstrijdige geruchten en bevelen. Ik was een van de laatste dagen in de steinbruch aan het werk toen er plotseling over de bergkam een Amerikaanse jachtvliegtuig verscheen en vlak langs ons het dal indook. De piloot was duidelijk te zien en uitzonderlijk dichtbij dat wij gelijk reageerden door heftig te zwaaien met onze beiden armen en de piloot zwaaide terug. En even later hoorden wij harde knallen uit het dal kennelijk uit de buurt van het station Rothau afkomstig. Tijdens deze actie moesten wij moeite doen om niet in lachen uit te barsten want verderop lagen alle aanwezige SS'ers plat op de grond. Kort daarna gooide een Amerikaans vliegtuig een lege lichtmetalen wegwerp brandstoftank af en die wij goed konden volgen op zijn val naar beneden. Van beneden hoorden wij het luchtalarm maar geen zware klap. Er gingen in die tijd al diverse transporten gevangenen die naar elders vertrokken. Ik werd uitgezocht en anderen voor het uitruimen van de barakken,

dat betekende slepen met matrassen en stapelbedden want in de barakken zouden zgn. abgekämpfte Franse, Duitsgezinde troepen komen. Na een paar dagen kwamen ze gehuld in hun zwarte uniformen en met wapentuig zoals pantzerfausten kamp in als dieven in de nacht. Hoe het mogelijk was weet ik niet maar de volgende dag stond ik met anderen te kijken naar wat er aan de andere kant van het draad zich op korte afstand voordeed. Een Duitse gevangene gaf ongezouten commentaar en vertelde tussen neus en lippen dat hij voordien een SS-dokter moest assisteren en met spuiten klaarleggen waarmee de SS-dokter argeloze gevangenen ombracht. Tot dat hij zelf aan de beurt was en in zijn geweldige angst dwars door een afgesloten deur was gestormd en toch het er levend er af gebracht had tot nu toe. Voordat wij als laatsten op transport gingen heb ik één dag slechts in de keuken als kartoffelschäler gewerkt. 's Avonds in de steinbruch waar wij sliepen hadden wij jonge Hollanders een heel goed plaatsje gezocht op de bovenste van de driedelige stapelbedden. Van boven af konden we alles goed in de gaten houden en was er de minste narigheid. Na het laatste appel sprak de verantwoordelijke SS'er een paar woorden voornamelijk tegen de Russen die hem met onverholen haat aanstaarden. O.a. dat hij er ook niets aan kon doen dat hij zijn plicht moest doen. Daarna gingen we op weg naar een onzekere toekomst. Naast en rondom liepen SS'ers waarvan de meesten met hun handen in hun zakken en hun geweer onder de arm, waarop de hoge SS'er tegen hen zei "noch sind wir soldaten!". Onder weg zongen de Russen hun strijdlieden die een grote indruk op mij dit niet alleen maar ook omdat zij dit durfden. Opvallend was dat een Rus een kozakkenmuts droeg van astrakan bont. Ik liep tamelijk achteraan en koesterde de gedachte dat misschien het verzet, de Maquis, een poging zou doen om ons te bevrijden. Later vernamen wij dat de hele groep was geliquideerd door de Duitsers. Ook keek ik links en rechts of er een gelegenheid was om weg te springen en mij te kunnen verschuilen. Achteraf gezien was het verstandig dat ik het niet gedaan had, want ik had geen schijn van kans gehad. Het front was zo dichtbij dat al enige dagen voor ons vertrek te zien was dat vliegtuigen heen en weer vlogen boven het front en hoorden wij de kannonnen. In de namiddag kwamen wij aan op station Rothau waar we op het perron eindelijk mochten zitten. Ik had gelukkig niets te dragen want ik bezat niets. Wij hebben op het perron gezeten en gewacht op de trein die de hele middag en de ganse nacht. In het begin werden we onthaald op citermuziek door een Oostenrijker die zeker dacht dat het een uitje was. Op den duur probeerde iedereen wat te slapen wat niet erg lukte want iedereen bleef alert. In de morgen verscheen een locomotief meteen aantal goederen wagons het gebruikelijke vervoer van gevangenen. Wij werden in geladen en vertrokken naar een onbekende bestemming alhoewel het gerucht ging dat we naar het **concentratiekamp Dachau** gingen.

In september 1944 ben ik met de laatste groep gevangenen vanuit Natzweiler naar Dachau afgevoerd, omdat het front nabij was. Na aankomst daar volgde de gebruikelijke procedure van registratie (nr. 110693), bad en bekleidungskammer enz. als nieuwe zugängen waren wij zeer kwetsbaar en onzeker wat de toekomst in dit overvolle kamp zou zijn. Daar wij nog niet ingedeeld waren in de zgn. arbeidskommando's verbleven wij tijdens de werkuren buiten, daar niemand zich tijdens deze tijd zich in de barak (Block) mocht ophouden. Tot mijn grote verbazing en vreugde werd ik de tweede dag geconfronteerd met het volgende: staande met de anderen van de Natzweilergroep, kwam iemand van de schreibstube met de vraag , zijn er ook koks bij? Waarop ik mij meteen meldde. Men zou natuurlijk denken dat iedereen zich zou melden voor zo een begerenswaardig kommando, niets is minder waar, omdat het gevaarlijk was iets te pretenderen wat men in de praktijk niet waar kon maken. Ik daarentegen had via de kartoffelschäler van de gefangeneküche en de

SS-küche in Buchenwald een harde en gevaarlijke opleiding genoten. Ik heb dus tot de bevrijding in Dachau gewerkt in de gefangeneküche te samen met Polen, Russen, Joegoslaven, een Noor en drie Hollanders. Er werd gewerkt in twee “schichten” een dag en een nachtschicht, welke wekelijks wisselde. Wij sliepen in het zgn. Küchenblock (nr.14) alwaar een Duitser Blockältester was die met harde hand meende de orde te moeten handhaven, wat hem later bij de bevrijding is opgebroken, hij is toe opgebracht naar het poortgebouw en aan de Amerikaanse autoriteiten overgegeven en eveneens de SS'er-keukenchef, die het o.a. leuk vond om vlak voor de bevrijding iedereen in de keuken op te schrijven voor transport. Ik was reeds gekleed in het gestreepte zebrapak, toen een SS'er met een lijst, met de namen en nummers van het voorgenomen transport, deze ging verifiëren . Daarna heb al mijn moed bijeen gegaard en gezegd : “Herr Kommandant ist es gestattet das ich was sage ?, Nämlich ich binn NN-häftling und darf nicht auserhalb des Lagers”. Ik dacht nu krijg ik minstens een klap voor mijn kop maar er gebeurde gelukkig niets . Hij keek mij strak aan en zonder iets te zeggen streepte hij mijn naam door op de transportlijst, zodat ik weer terug kon gaan naar mijn werk in de keuken en was ik gespaard gebleven voor veel ellende. De anderen waren o.a. naar Buchenwald gebracht en later heb ik ze weer binnen zien marcheren totaal vermagerd en ziek doordat zij gedwongen waren vanaf Buchenwald naar Dachau te lopen zonder verzorging en eten. Uitvallers werden door gewapende SS'ers terstond doodgeschoten.

Er waren sommigen gelukkigen die pakketten van thuis kregen, waarbij de uitreiking van deze minstens de helft door de SS eruit gestolen was. Ik zelf had daar geen last van daar ik NN'er (Nacht und Nebel) geen pakketten en brieven mocht ontvangen, zodat mijn familie in het ongewisse bleef van mijn verblijfplaats. (Keitel Anlass) De grootste ellende ondergingen degene die zich in de Blocks bevonden waar tyfus uitgebroken was en waar iedere dag de lijken zich opstapelden op de stoep voor het Block. Ik ging met de anderen op weg naar de keuken in het gelid lopend onder aanvoering van de Poolse kapo en later onder begeleiding van de Lagerpolizei(ook gevangenen). In het donker van de nacht doemde al gauw de massale vorm van de keuken en bijgebouwen op, in het midden van het schuine dak torende de ontluchting waaruit flarden damp opstegen. Bovendien werd mijn reukorgaan onaangenaam getroffen door de stank van de deels “steckkrübensoupe”en daarmee vermengd de stank van het crematorium, die kenmerkend was voor Buchenwald, Natzweiler en zo ook Dachau. De ketels van de SS-keuken werden verhit door stoom en deze energie werd afgesloten bij luchtalarm, behalve de laatste dagen voor de bevrijding toen het voortdurend luchtalarm was en de soep gekookt moest worden hoe dan ook, althans dat was de mening van de gevangenen. In het begin werd bij luchtalarm de keuken ontruimd en moesten alle stoomkranen dichtgedraaid. We renden dan naar de dichtbijzijnde “Splittergrab” om te schuilen terwijl de scherven van de Flak granaten ons om de oren vlogen met een fluitend geluid. Vlak voor de bevrijding werden deze schuilplaatsen dicht gegooid en wij wisten waarom. n.l. bij liquidatie van het kamp (met machinegeweren en vlammenwerpers) zouden we ons daar niet meer kunnen verschansen. De keuken in Dachau was een continue bedrijf zou je kunnen zegen, de hele week werken inclusief de zondag. Gegeten werd er door ons niet in de keuken, maar alleen op het Block, zodat men dikwijls gedurende de nachtschicht met hongerige maag moest werken. Op hygiënische gronden was het verboden de anderen te bezoeken in hun Block (gevaar van luizen en tyfus besmetting). Contacten werden onderhouden tijdens het wandelen op de “Lagersstrasse”, tussen de twee rijen populieren aan weerszijden van deze. Op de “Lagerstrasse” kon men eveneens een staalkaart aantreffen van menselijke ellende, veroorzaakt door zwaar werk,

afschuwelijke ziektes, honger en lange dagen en lange appels. Het was een mengeling van vermagerde mensen en ook veel zgn. "Muselmänner", die met hologige starende blik voorbij strompelden met enig doel wat eetbaars te vinden. Men kon hen dan ook regelmatig aantreffen bij de afvalhoop van de keuken, waar alles werd gedeponerd wat niet meer voor menselijke consumptie geschikt was en de Lagerpolizei hun steeds weer weg joeg. Degene die slecht ter been waren, hadden zich neergelaten op de grond voor het Block aan de kant van de "Lagerstrasse" om bijvoorbeeld hun beenwonden te luchten of het papieren verband opnieuw om te wikkelen. Het was een kunst dit zodanig te doen dat het niet de bloedsomloop afknelde en ook niet te los, dat het weer afzakte. Velen hadden dikke benen ten gevolge van oedeem, men kon dat constateren door met de vinger op het been te drukken, bleef er dan een kuiltje achter in het vlees, dan was het zagezegd goed mis en als er dan geen bevriende relatie was die je in het "Revier" prakkiseerde, was je ten dode opgeschreven. Anders beruchte beenwonden waren de zgn. "Flegmone" veroorzaakt door ondervoeding. Deze waren meestal groot en diep en die in het "Revier" verder behandeld, door deze met pus gevulde wonden, vol te stoppen met verbandgaas, dat bij de volgende behandeling er weer met een ruk verwijderd werd. Onder het mom van "zachte dokters zijn slechte heelmeesters" werd er heel wat pijn geleden. Ik zelf ben ook een maal in Dachau in het "Revier" terecht gekomen door een bedrijfsongeval. Bij het roeren van de soep in de "Häftlingsküche" ben ik uitgegleden en met de linker hand in de hete koolsoep terecht gekomen. Ik heb direct mijn hand onder de koude kraan gehouden maar het leed was al geschied en ik verdween naar het revier afdeling huidziekten. De SS-arts vroeg aan de verpleger (Sanitäter)"was hat dann den da"deze zei "Herr Dokter er hat mehr Fleisch in der Suppe gewollt und hat darum seine hand mitt gekocht" De SS-arts lachte en zei "blöde Hund " en ging zijns weegs. Tegenover mijn bed stonden een paar enkele bedden voor speciale gevallen zoals bedwaterende patiënten. Destijds lag daar een broodmagere Italiaanse advocaat en die als buurman een gestrafte SS'er kreeg waardoor de sfeer verpest was en niemand meer een mond durfde open te doen. Gelukkig voor ons was zijn verblijf maar van korte duur. Leuk detail daarbij was namelijk, bij de regelmatige luizencontrole, deze twee vertegenwoordigers van de as-mogendheden, de enige waren op de zaal met een aanzienlijke voorraad luizen. Ik voelde mij door al deze narigheid om mij heen niet erg op mijn gemak en ik was zeer blij, na ongeveer een maand uit het "revier" ontslagen te worden en terug te keren in de keuken. Naast de "dermatologie" lagen de ernstige zieke patiënten, voornamelijk tyfus gevallen. Iedere morgen werd het ziekenbestand opgemaakt door de diverse "Sanitäters" en zo kon men horen de mededeling : "vijf ex." Wat betekende dat er die morgen vijf sterfgevallen waren te melden en dat was iedere dag het geval dat er doden vielen. De SS-arts kwam regelmatig controleren wie er "entlassen" kon worden en of er geen gevangenen ondergedoken waren. Bij controle werd een onderduiker gauw in een wit jasje van de "Sanitäter" gestoken zodat hij niet meer opviel. Niet opvallen was waar iedere geroutineerde gevangene dag en nacht mee bezig was. De laatste weken en dagen voor de bevrijding waren chaotisch en onzeker, mede door de stroom van de geruchten en "parolen" die de ronde deden. Mijn enige zorg was te overleven en mij met alle mogelijke middelen te onttrekken aan voorgenomen Liquidatie van het kamp en de gevangenen door de SS-troepen. Intussen ging ook het formeren van transporten van gevangenen gewoon door, maar deze werden steeds gesaboteerd en vertraagd o.a. omdat er geen vervoer per trein mogelijk was. De beschikbare treinen waren allemaal gebruikt voor achterwaartse troepen bewegingen van het front zoals later bleek. De transporten die toch nog door gingen, die werden te voet gedaan, waardoor er onder de gevangenen veel slachtoffers vielen door uitputting

en zwakte, uitvallers bij deze geforceerde marsen werden gewoon doodgeschoten. Het gevangenenbestand werd ook nog eens vermeerderd door dat de eerder gesloten of bevrijdde kampen een overvloed van gevangenen opleverden, die uiteindelijk weer in Dachau terecht kwamen met alle gevolgen van dien. In de laatste week voor de bevrijding kregen we te maken met de toenemende mate van luchtalarm en de nervositeit bij de SS-bewaking, waarvan een groot deel reeds vertrokken was naar Tirol, ook werden papieren verbrand (kennelijk bezwarende). Eenmaal zag ik op klaarlichte dag, een Amerikaanse jager heel laag over de “lagerstrasse” vliegen tussen de twee rijen populieren door en met een grote boog over het keukengebouw weer te verdwijnen waarna ik het geratel van zijn boordwapens hoorde, kennelijk waren de SS-kazernes zijn doelwit. Eindelijk was het dan zo ver dat de bevrijding aanstaande was, althans de tekenen deden het vermoeden.

Op 29 april 1945, het was een zondag en het zal zo tegen 6 uur 's-avonds was het een feit. Wij stonden met velen op de appelplaats verzameld, toen het geluid van geschut en automatische wapens steeds dichterbij kwam. De wachttorens, waaruit witte vlaggen wapperden, waren, zag ik, nog steeds bemant met SS'ers. Hun mitrailleurs binnen handbereik. Ik ben toen maar met verschillende Hollandse vrienden dekking gaan zoeken in de buurt van de barakken.

Daarna als was het een filmopname zo kwam het op mij voor, daar kwamen in battledress gestoken Amerikaanse soldaten in het zicht. Deze liepen op een sukkeldrafje voorbij met hun automatische geweer in de hand op knie hoogte. Sommige rookten een sigaret, die achteloos in de mondhoek bungelde. Bij het passeren van een SS-bunker wierp een van hen een handgranaat er in. De Ami's namen geen enkel risico en schoten op alles wat er bewoog buiten het kamp. Dat was niet zo verwonderlijk omdat de SS'ers terwijl zij overal witte vlaggen hadden uitgehangen, als bewijs van overgave, toch schoten op de Amerikanen, wat ze duur te staan is gekomen. Ook werden de wachttorens en het poortgebouw veroverd. De wachttoren waarop ik zicht had, gaven de SS'ers zich over en kwamen met de handen in de hoogte naar beneden. Nadat de oorlogshandelingen voorbij waren en onze bevrijders door de menigte gevangenen juichend waren binnen gehaald en alle strategische punten en gebouwen waren bezet, konden we eindelijk met de G.I.'s spreken. Intussen werd het in kamp een grote speurtocht gehouden naar ondergedoken SS'ers, vooral in het Revier. Deze SS-onderduikers n.l. trokken zebra-kleding aan en knipten hun kop kaal en zij dachten daarmee de Amerikanen te kunnen mislijden. Ook waren er SS'ers die in bed kropen en die dachten tussen de ex-gevangenen niet op te vallen. Maar bij controle bleek dat helemaal niet te werken want was dus het geval iedere SS'er voorzien was van een bloedgroepteken, dat in hun oksel was getatoeëerd. Het was dus zeer gemakkelijk te constateren wie wel en wie geen SS'er was. Samen met een grote groep SS'ers die reeds buiten het kamp stonden, werden ook zij onder strenge bewaking afgevoerd. De kapo van de keuken en de andere ex-gevangenen hebben in de SS-keukenchef begeleid door het kamp, omdat naar zijn zeggen, hij bang was dat hij de poort niet levend zou bereiken om zich over te geven aan de Amerikanen. Ook werden zij die zich ernstig hadden misdragen tegenover de gevangenen tijdens de nazitijd overgegeven aan de autoriteiten bij de poort, dit waren bijvoorbeeld kapo's de blockältesten die hun mede gevangenen hadden geslagen of gedood enz. Nadat alles een beetje geregeld was, verscheen er op de vroegere appelplaats een groep Amerikanen met een mobiele unit voor te baden en tevens ook kleding te desinfecteren te kunnen. Iedereen van de oud-gevangenen werd uitgenodigd en kreeg iedereen een handdoek en een stukje echte zeep, welke ik in geen vier jaar gezien had. Wij stonden nu niet te dansen van plezier gedesinfecteerd te

worden, want onze gedachten waren nog beïnvloed van de gruwelijke ervaringen betreffende de talloze “desinfecties”, in diverse kampen ondergaan. De “SS-desinfecties” waren totaal niet effectief door o.a. de onderkleding werd niet goed gewassen en moest door ons zelf zorgvuldig nagekeken worden op luizen, neten. Vandaar deze grote tyfusepidemie in Dachau. Gelukkig bleek deze angst absoluut ongegrond en kregen wij juist een VIP-treatment. Na het baden enz. werd van iedereen een bloedpoef genomen en meteen geanalyseerd door de medics van de unit. Bij mij werd wel niets alarmerends in mijn bloed gevonden maar men wilde mij nog in quarantaine houden, vanwege een slecht bloedbeeld. Na veel deliberatie met de doktoren, mocht ik toch naar mijn vrienden gaan, die even als ik een plaats kregen buiten het kamp in de voormalige SS-verblijven. Deze ruimten waren ontdaan van alle zaken die maar enigszins herinnerden aan de vorige bewoners. Alle meubelen, zoals kasten en bureaus enz. werden door gevangenen SS’ers weggebracht en op een grote hoop gesmeten, tezamen met kapotgeslagen portretten van Hitler, waarna alles werd verbrand. Ook zag ik tussen alle wirwar van mensen en materialen een Duitse tank opdoemen, die bestuurd werd door Russische ex-gevangenen. Eveneens zag ik ex-gevangenen rijden op een zware motor en zelfs op een wit paard. Kortom het was net een grote kermis. De Amerikanen brachten grote hoeveelheden zgn. welfare biscuits en blikjes mierzoete ingedikte melk in de keuken, waarmee de uitgehongerde menigte ex-gevangenen weer op de been werden geholpen. Vele ex-gevangenen liepen gevaar doordat zij ineens teveel aten, maar door op tijd ingrijpen van de Amerikaanse medische staf werden deze onder gebracht in het hospitaal en via de weg van de geleidelijkheid langzaam weer opgekweekt. Na de bevrijding stierven er nog zo’n 300 ex-gevangenen per dag. Nadat ik gestopt was met mijn werk in de keuken, dat werd over genomen door de Polen, ging ik mij bij mijn Hollandse vrienden voegen die reeds buiten het kamp verbleven, om met hen te wachten op het tijdstip van terugkeer naar Nederland.

Twee Hollanders zorgden voor de distributie ervan en tevens redigeerden zij een krantje geheten “De stem der Lage Landen” waarvan ik nog een paar originelen bezit. Mijn activiteiten waren van geheel andere aard. Ik werd n.l. gevraagd als extra hulp van de Amerikaanse MP, bedoeld ook als tolk tussen ex-gevangenen en de bevrijders, maar ook om alle voorkomende misverstanden te helpen oplossen, die begrijpelijkerwijze konden ontstaan bij zoveel verschillende nationaliteiten, die boven dien met hun plotselinge vrijheden nog niet goed raad wisten. Wij de Nederlandse groep ex-gevangenen werd de drang om huiswaarts te gaan iedere dag groter. Daar het er niet naar uit zag dat wij evenals de Noorse gevangenen, door het Zweedse Rode Kruis zouden worden weggehaald, gingen wij Hollanders zelf transport mogelijkheid zoeken. De Nooren waren zelfs vóór de bevrijding reeds uit het kamp gehaald en direct buiten de poort van het kamp werden zij voorzien van Zweedse chocola, sigaretten en kleding. Van het Nederlandse Rode Kruis heb ik alleen in mijn kampjaren niets vernomen, laat staan iets gekregen.

Enkele bijdehante Hollandse jongens hadden een tienton’s vrachtauto uit de oorlogsbuit “georganiseerd” en rijklaar gemaakt. Ook was er een autobus op de zelfde manier verkregen. Degene die er gebruik van wilde maken moesten zich aanmelden bij de leidende figuren van de Hollanders. Ik werd gevraagd met een groep mee te gaan, als MP. Omdat zei men, het onder weg niet helemaal veilig was. Deze groep stond onder leiding van Con Broers een bioloog, die ons voortreffelijk langs alle voorkomende toestanden heeft geloodst, richting Nederlandse grens. Verder bestond de groep uit Jan Geraets die gedurende de reis niet meer het stuur uit handen heeft gegeven. Ook zijn broer Henk was van de partij, evenals Ab Os en nog een

Rotterdammer Piet Ligtlif die als timmerman van beroep was. Johan Maas ook uit Rotterdam was een lopend wonder, omdat hij de SS-kampen had overleefd, ondanks hij maar één arm ter beschikking had. De Hollanders mochten allemaal een briefkaart schrijven naar hun familie in Nederland. Die van mij hebben ze nooit ontvangen, heb ik later ervaren. Deze briefkaarten werden in Nederland ter post gebracht door mensen die vanuit Nederland met een personenauto naar Dachau waren gekomen om enige “prominente” figuren op te halen, waaronder een geestelijke. Zij beloofden in Nederland alles te mobiliseren ten behoeve van onze spoedige terugkeer naar onze haardsteden..... Grappig was de kameleonachtige verandering waar te nemen bij degene die hun gevangenenkleding met hun teruggekregen eigen kleding verwisselden. Bijvoorbeeld iemand die altijd was doorgegaan voor communist, ontpopte zich als een katholiek geestelijke en hij stapte rond in zijn soutane en zijn brevier in de hand geklemd. Deze vroegere camouflage was een van de overlevingsmethoden in de concentratie kampen. Wij vertrokken met een tien tons Ford vrachtauto voorzien van een volle tank Amerikaanse benzine en een “permit” voor benzine en voorrang bij eventuele reparatie. Het zal ongeveer 20 mei 1945 zijn toen onze thuisreis een aanvang nam en wij uitgezwaaid werden door de achterblijvers die uiteindelijk door de Amerikanen naar Nederland zijn vervoerd en in Eindhoven opgevangen zijn. Voorin de vrachtauto zaten de leider van onze groep Con Broers en Jan Geraets die het stuur hanteerde. De rest van de groep was achter in gestegen en zaten op de grond van laadruimte. Onderweg door de landelijke gebieden werden wij nagestaard door de verbaasde Duitse bevolking, die de tekst lazen die was aangebracht op het zeildoek van de overkapping, dat wij als ex-gevangenen van Dachau naar Nederland onderweg waren. Bij het passeren van Amerikaanse konvoien en leger transporten die ons soms tegelijk links en rechts passeerden leverde die tekst veelal pakjes sigaretten op die bij het passeren in ons vehikel werden gegooid, deze geste werd door ons zeer gewaardeerd. Uiteindelijk kwamen we aan bij de Nederlandse grens, waar onze trouwe auto werd ingenomen door de Amerikaanse militairen zijnde oorlogsbuit. Hiermee kwam een einde aan een reeks van verschrikkingen met als definitieve einde de bevrijding in Dachau, dat was destijds mijn ervaring maar nu weet ik wel beter.....”

Wijnand Peeters

Amersfoort

Buchenwald: nr.: 2944 NN

Natzweiler : nr.: 7753 NN

Dachau: nr.: 110693 NN

Wijnandus Franciscus Terasius (Wijnand) Peeters
Geboortedatum: 23 februari 1920 te Utrecht
Overleden op 23 september 2005 te Purmerend.

Drager van het Verzets Herdenkings Kruis
Het Nacht und Nebel Herdenkings Kruis
Et La Croix du Combattants de L' Europe
DraagInsigne Gewonden

Beroep: graficus en kunstschilder. Alias: Tarasi
Onderwerpen : architectuur, dieren, landschappen, model en stillevens. Stijl:
realistisch met verrassende elementen.
Opleiding: Grafische School Amsterdam 1951-1952 cum laude.
Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs (Rietveld Academie) Amsterdam 1953-1957.
Ingeschreven bij: Schilders Vereeniging St.-Lucas Amsterdam van 1972 – 2005.
